

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

JEAN MONNET EUROPEAN CENTRE OF EXCELLENCE
NATIONAL AND KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Παράνομη μετανάστευση, Ασφάλεια και Ευρωπαϊκή πολιτική

Ελευθερία Μαρκοζάνη

Αθήνα 2015

Copyright 2015

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Κλεομένους 22Α, 106 75 Αθήνα

Τηλ. 210 72 20 508 Fax: 210 3617711

Email: jmcenter-athens@pspa.uoa.gr, www.jmc.pspa.uoa.gr

All rights reserved

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές ή άλλες θέσεις. Καταβάλλει, μάλιστα, προσπάθεια να παρουσιάζονται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται σε όλες τις εκδόσεις του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους ίδιους τους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του Κέντρου, του Διοικητικού Συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	5
2. Χτίζοντας το “φρούριο”: Η Ευρωπαϊκή Πολιτική κατά της παράνομης μετανάστευσης	6
- <i>Πλαίσιο των Συνθηκών</i>	<i>6</i>
- <i>Ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων</i>	<i>8</i>
- <i>Πολιτική Ασύλου</i>	<i>8</i>
- <i>Η συνεργασία με τρίτες χώρες</i>	<i>12</i>
- <i>Λισαβόνα και Στοκχόλμη</i>	<i>13</i>
3. Από την αποτροπή στην αναχαίτιση: Η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης με μέσα της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας	14
4. Επίλογος και η προσφυγική κρίση του 2015	17
5. Βιβλιογραφία	19

Παράνομη μετανάστευση, Ασφάλεια και Ευρωπαϊκή πολιτική

1. Εισαγωγή

Οι αναπτυξιακές ανισότητες μεταξύ των κρατών, οι αποκλίσεις μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας και ο πόλεμος είναι κάποιοι μόνο από τους κινητήριους τροχούς της εντατικοποίησης των μεταναστευτικών ροών.¹ Το 2014, οι συλλήψεις μεταναστών που προσπαθούσαν να περάσουν παράνομα τα σύνορα ανήλθαν σε περισσότερους από 280.000. Σήμερα, οι συγκρούσεις στη Συρία, η αστάθεια στη Λιβύη και η κρίση στην Ουκρανία έχουν πυροδοτήσει το χειρότερο και μεγαλύτερο κύμα λαθρομετανάστευσης και αιτούντων ασύλου από την εποχή του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Η λαθρομετανάστευση προκαλεί την έξαρση και άλλων διασυνοριακών εγκλημάτων, που περιλαμβάνει την διακίνηση ανθρώπων, ναρκωτικών, όπλων και λαθραίων εμπορευμάτων και την τρομοκρατία.² Η αθρόα προσέλευση των παράνομων μεταναστών αποτελεί απειλή ασφαλείας του χώρου Σένγκεν, γεγονός που έχει προκαλέσει ιδιαίτερες ανησυχίες στα κράτη μέλη στο παρελθόν, όπως, για παράδειγμα αυτή της Δανίας το 2011, όταν επανέφερε τους συνοριακούς ελέγχους στα σύνορά της με τη Γερμανία και τη Σουηδία αντίθετα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και του καθεστώτος του Σένγκεν.³ Εν όψει της σημερινής προσφυγικής κρίσης, η Ουγγαρία, η Σλοβενία και η Δανία επανέφεραν τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα σε μια προσπάθεια να προστατευθούν από τις υπερβάλλουσες μεταναστευτικές ροές,⁴ οι οποίες ξεπερνούν το 1 εκ. πρόσφυγες.⁵

Η ΕΕ, εξ αρχής, έχει αντιμετωπίσει την παράνομη μετανάστευση ως ένα πρόβλημα, όχι μόνο παραβατικότητας, αλλά ασφαλείας, το οποίο πρέπει να “καταπολεμήσει”.⁶ Γι’ αυτό το λόγο, έχει αναπτύξει μία ολοκληρωμένη πολιτική για τη μετανάστευση, στο πλαίσιο της οποίας η στρατηγική κατά της παράνομης μετανάστευσης κατέχει πρωταρχικό ρόλο και στηρίζεται σε συγκεκριμένα μέτρα και τακτικές. Σκοπός του άρθρου αυτού είναι να αναλύσει και να καταγράψει τα σημαντικά σημεία της Ευρωπαϊκής πολιτικής και τα στρατηγικά μέσα αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί πριν από την Συνθήκη του Μάαστριχτ μέχρι την ναυτική επέμβαση της EUNAVFOR MED. Όπως έχει επισημανθεί από πολλούς αναλυτές, η Ευρωπαϊκή πολιτική για τη μετανάστευση έχει επιδιώξει να χτίσει ένα ευρωπαϊκό “φρούριο το οποίο θα αποτρέπει την είσοδο των παράνομων μεταναστών”.⁷ Μέχρι το 2015, η στρατηγική της Ευρώπης περιελάμβανε αμυντικά και αποτρεπτικά μέτρα έναντι της παράνομης μετανάστευσης, που νοείται ως μία απειλή ασφαλείας.⁸ Συνεπώς, προσπάθησε, από πολύ νωρίς, να οχυρωθεί προωθώντας και εξελίσσοντας συνεχώς την εντατικοποίηση του ελέγχου και της επιτήρησης των εξωτερικών ελέγχων της Ένωσης. Από την άλλη, στη προσπάθεια της να δημιουργήσει ένα δίκαιο αλλά αυστηρό Σύστημα Ασύλου, η ΕΕ έχει υποπέσει στα μειονεκτήματα και την ασυμμετρία του συστήματος αυτού, γεγονός που το καθιστά αποτρεπτικό. Επιπλέον, έχει προάγει ένα μεγαλόπνοο σχέδιο για την ανάπτυξη σχέσεων με τρίτες χώρες που σκοπεύουν στην διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και στην εξάλειψη των αιτίων προέλευσης του προβλήματος.⁹ Το 2015, υπό το φως της δραματικής έξαρσης της λαθρομετανάστευσης στη

¹ Γιώτη Παπαδάκη Ό, “Η Σταδιακή Διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Μεταναστευτικής Πολιτικής”, Κείμενα Περιφερειακής Επιστήμης, Τομος III, Αρ.1, 2012 σελ. 11-25

² Frontex, Annual risk analysis 2015, April 2015, Risk Analysis Unit, European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union

³ Honor Mahony and Valentina Pop ‘Denmark’s border controls ‘insufficiently justified’. 18.07.2011 EUobserver

⁴ Escritt T., Behrakis Y., EU sounds alarm as internal barriers rise in refugee crisis, Reuters, 25/11/2015
<http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-idUSKBN0TE1RE20151125>

⁵ Popham P., Refugee crisis: Europe reflects on year of refugees as number of arrivals reaches one million, Independent
<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/refugee-crisis-europe-reflects-on-the-year-of-refugees-as-number-of-arrivals-reaches-one-million-a6783696.html>

⁶ Carrera S., “The Eu Border Management Strategy,” CEPS Working Document No. 261/March 2007

⁷ Bendel P., Immigration Policy in the European Union: Still bringing up the walls for fortress Europe? Migration Letters, Volume: 2, No: 1, pp. 21 – 32. April 2005

⁸ Van Dijk D., “Is EU policy on Illegal migration securitised?”, 3rd Pan-European Conference on EU Politics, Istanbul, 21-23 September 2006

⁹ Lindström C., European Union Policy on Asylum and Immigration. Addressing the Root Causes of Forced Migration: A Justice and Home Affairs Policy of Freedom, Security and Justice? Social Policy & Administration, Vol 39, No 6, December 2005, pp. 587- 605

Μεσόγειο, η ΕΕ έκανε μία σημαντική στροφή στρατηγικής επιλέγοντας να καταπολεμήσει τη μετανάστευση όχι με μέσα αμυντικά, αλλά επιθετικά στοχεύοντας στην αναχαίτιση του κινδύνου. Στρέφοντας την προσοχή στην εξωτερική διάσταση του προβλήματος, η Ευρώπη για πρώτη φορά βγήκε εκτός των θεσμικών ορίων των εσωτερικών υποθέσεων, στην οποία περιλαμβάνεται η μετανάστευση, και αποφάσισε να χρησιμοποιήσει μέσα που άπτονται της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας. Έτσι, ανέπτυξε εκτάκτως μέσα και τακτικές, οι οποίες εμπεριέχονται στην πολιτική ασφάλειας της Ένωσης, όπως η στρατιωτική ναυτική επιχείρηση EUNAVFOR MED. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει πως η ΕΕ αντιλαμβάνεται την παράνομη μετανάστευση ως ένα πρόβλημα ασφαλείας για το οποίο πρέπει, αφενός να οχυρωθεί και να αμυνθεί, και αφετέρου, όπως, απέδειξε πρόσφατα, να αναπτύξει επιθετικούς μηχανισμούς αναχαίτισης της απειλής της εισροής των παράνομων μεταναστών. Παρόλα αυτά, το σύστημα της ΕΕ κατά της παράνομης μετανάστευσης, ως όλον, στάθηκε αδύνατο να εμποδίσει αλλά και να διαχειριστεί την τρέχουσα προσφυγική κρίση, που προκλήθηκε από τον πόλεμο στη Συρία, γεγονός που αναδεικνύει της αδυναμίες του.

2. Χτίζοντας το “φρούριο”: Η Ευρωπαϊκή Πολιτική κατά της παράνομης μετανάστευσης

Όπως ορίζεται στο θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πολιτική κατά της παράνομης μετανάστευσης χαρακτηρίζεται από μέσα αποτρεπτικά που στοχεύουν στην άμυνα έναντι των εισροών λαθρομεταναστών. Συγκεκριμένα, έχει επικεντρωθεί στην εντατικοποίηση των ελέγχων των εξωτερικών συνόρων με σκοπό να οχυρωθεί η ΕΕ έναντι του κινδύνου ασφαλείας της λαθρομετανάστευσης. Επιπλέον, η Ένωση έχει κατασκευάσει ένα Σύστημα Ασύλου το οποίο, αν και φιλόδοξο, έχει κατηγορηθεί για αναποτελεσματικότητα, γεγονός που το καθιστά αποτρεπτικό για τους πρόσφυγες. Τέλος, η ανάπτυξη σχέσεων με τρίτες χώρες που λειτουργούν ως περιοχές προέλευσης και διέλευσης μεταναστευτικών ροών στοχεύει στην καταπολέμηση των αιτιών και των πηγών της λαθρομετανάστευσης.

– Το Πλαίσιο των Συνθηκών

Παρόλο που η μετανάστευση ήταν ένα θέμα που απασχολούσε την Ευρώπη από τη δεκαετία του 1980, η ΕΕ άρχισε να διαμορφώνει σταδιακά τη μεταναστευτική της πολιτική έπειτα από την εγκαθίδρυση του χώρου Σένγκεν, όταν και έθεσε το πρόβλημα σε ένα πλαίσιο ασφαλείας και συνεργασίας σε διακυβερνητικό επίπεδο. Η παράνομη μετανάστευση άρχισε να καταλαμβάνει χώρο στην ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα από την δεκαετία του 1980, όταν οι εξελίξεις στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη, αλλά και οι απαρχές της παγκοσμιοποίησης είχαν ξεκινήσει να αλλάζουν το πολιτικό και οικονομικό σκηνικό της Ευρώπης.¹⁰ Υπό το φως της έναρξης διαμόρφωσης του Ευρωπαϊκού χώρου της Κοινής Αγοράς, που διαγράφηκε στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986, η Ευρώπη αποφάσισε τη διαμόρφωση μιας συντεταγμένης πολιτικής για την παράνομη μετανάστευση αλλά μόνο σε πλαίσιο διακυβερνητικής και όχι υπερεθνικής συνεργασίας. Ως μέσο υποστήριξης, σχηματίστηκε μία ομάδα “μετανάστευσης” με τη συμμετοχή των αρμοδίων Υπουργών.¹¹ Η Συμφωνία για την εφαρμογή του χώρου του Σένγκεν το 1985, αρχικά μεταξύ Γαλλίας, Γερμανίας και των χωρών της Benelux, άλλαξε εντελώς τις συνιστώσες των θεμάτων ασφαλείας. Οι βασικές αρχές του Σένγκεν είναι η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων, η ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών των κρατών- μελών εντός αυτών και η δικαστική και αστυνομική συνεργασία. Σε αυτό το πλαίσιο, η Συνθήκη περιελάμβανε τη διαμόρφωση κοινής πολιτικής ασύλου, την κοινή εναρμόνιση των κανόνων ελέγχων των εξωτερικών συνόρων και των κανόνων παροχής visa, καθώς και την ίδρυση του πληροφοριακού συστήματος SIS για την ανταλλαγή και καταχώρηση πληροφοριών για άτομα τρίτων

¹⁰ ΙΕΚΕΘ, “Πτυχές του Μεταναστευτικού Ζητήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση”, Αθήνα, 2014
¹¹ Προοδευτική εγκαθίδρυση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:a11000&from=EL>

χωρών που εισέρχονται στον χώρο.¹² Συνεπώς, η Συνθήκη του Σένγκεν έθεσε το θέμα της παράνομης μετανάστευσης σε επίπεδο διασυνοριακής απειλής ασφαλείας, σε συνδυασμό με το διασυνοριακό έγκλημα, η οποία θα μπορούσε να ενταθεί λόγω της κατάλυσης των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα.¹³

Ακόμα και αν η Συνθήκη του Μάαστριχτ επισημοποίησε τη διακυβερνητική συνεργασία των κρατών-μελών, η Συνθήκη του Άμστερνταμ ήταν εκείνη που εμβάθυνε ουσιαστικά την Ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης μέσω της κοινοτικοποίησής της. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) περιελάμβανε την ένταξη των θεμάτων μετανάστευσης και ασύλου στον τομέα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, στον τρίτο πυλώνα της Συνθήκης (Τίτλος VI). Τα θέματα, όμως, του τρίτου πυλώνα της Συνθήκης του Μάαστριχτ εντάσσονταν στην απλή συνεργασία και συνεννόηση μεταξύ των κρατών, με την ομοφωνία ως βασικό μέσο λήψης αποφάσεων.¹⁴ Συνεπώς, η Συνθήκη του Μάαστριχτ απλά επισημοποίησε την προηγούμενη διακυβερνητική τακτική που ακολουθούταν σε ένα θέμα απλά κοινού ενδιαφέροντος, όπως οριζόταν και η μετανάστευση, γεγονός που υπέσκαπτε την ενοποίηση και την μόρφωση μιας κοινής στρατηγικής αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης.¹⁵ Η θέσπιση κοινών μέτρων και στρατηγικής κατά της λαθρομετανάστευσης έγινε δυνατή με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997), η οποία έθεσε τις πολιτικές Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων ως θεμελιώδη στόχο της ΕΕ. Η συνθήκη κοινοτικοποίησε τα θέματα του ασύλου, της μετανάστευσης και των ελέγχων των εξωτερικών συνόρων, μεταφέροντας τα στον κοινοτικό πυλώνα.¹⁶ Με αυτόν τον τρόπο, το θέμα της παράνομης μετανάστευσης έγινε από θέμα κοινού ενδιαφέροντος ένας τομέας κοινής πολιτικής. Σε αυτή την εξέλιξη οδήγησαν οι φόβοι για τις μαζικές μετακινήσεις προς την ΕΕ από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της πίεσης από τα μεταναστευτικά ρεύματα που αυξήθηκαν λόγω του εμφυλίου πολέμου της Γιουγκοσλαβίας και των δημογραφικών και οικονομικών αλλαγών στη Βόρεια Αφρική.¹⁷ Ήδη από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η λαθρομετανάστευση ήταν μέρος της λίστας των απειλών ασφαλείας μαζί με την διακίνηση ναρκωτικών και όπλων ή τη τρομοκρατία.¹⁸ Στο πλαίσιο της αναγνώρισης της ανάγκης εφαρμογής, όχι αποσπασματικών μέτρων, μιας “... ολοκληρωμένης και συνεκτικής απόκρισης...”¹⁹ η ΕΕ περιέλαβε τη λαθρομετανάστευση στα “ενωσιακά” θέματα, ως μία απειλή ενάντια τον Χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης που προωθούσε η Συνθήκη του Άμστερνταμ. Η Συνθήκη στόχευε στην εναρμόνιση των πολιτικών μετανάστευσης και ασύλου και στην ενίσχυση του χώρου ασφάλειας, ελευθερίας και δικαιοσύνης. Παρόλο που θέματα και μέτρα που άπτονται της μετανάστευσης πήραν τη μορφή της κοινοτικής νομοθεσίας, ο τρόπος λήψεως αποφάσεων παρέμεινε σε διακυβερνητικό επίπεδο μέχρι το 2005.²⁰ Επίσης, ακόμα κι αν ενέτεινε το ρόλο του Συμβουλίου στην ανάληψη πρωτοβουλιών, η Συνθήκη του Άμστερνταμ εγκαθίδρυσε τη ρήτρα της υπεξαίρεσης, δίνοντας τη δυνατότητα σε κράτη- μέλη να μη συμμετέχουν στο σύνολο ή σε μέρη της Συνθήκης (δικαίωμα που χρησιμοποίησαν το ΗΒ, η Δανία και η Ιρλανδία).²¹ Έτσι, ακόμα και αν η Συνθήκη του Άμστερνταμ κοινοτικοποίησε μερικώς τα θέματα μετανάστευσης και ασύλου, θέτοντας τα σε ένα πλαίσιο ασφαλείας, η διατήρηση ενός σημαντικού μέρους των πολιτικών και των μέσων σε επίπεδο εθνικής διαχείρισης και πρωτοβουλίας παρεμπόδιζε την προσέγγιση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τη μετανάστευση.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε να καταγράφει τους συγκεκριμένους

¹² Schengen Agreement
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:l33020&from=EN>

¹³ Van Dijk D., “Is EU policy on Illegal migration securitised?”, 3rd Pan-European Conference on EU Politics, Istanbul, 21-23 September 2006

¹⁴ Συνθήκη Μάαστριχτ, τίτλος VI
http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_on_european_union/treaty_on_european_union_el.pdf

¹⁵ Van Dijk D., “Is EU policy on Illegal migration securitised?”, 3rd Pan-European Conference on EU Politics, Istanbul, 21-23 September 2006

¹⁶ “Συνθήκη του Άμστερνταμ”
http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_of_amsterdam/treaty_of_amsterdam_el.pdf

¹⁷ COM(94) 23 final, 23. 02. 1994 COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL AND THE EUROPEAN PARLIAMENT, “ON IMMIGRATION AND ASYLUM POLICY”

¹⁸ Van Dijk D., “Is EU policy on Illegal migration securitised?”, 3rd Pan-European Conference on EU Politics, Istanbul, 21-23 September 2006

¹⁹ COM(94) 23 final, 23. 02. 1994, σελ.1

²⁰ Samers, M. (2004). “An emerging geopolitics of illegal immigration in the European Union.” *European Journal of Migration and Law*(6): 27-45.

²¹ “Συνθήκη του Άμστερνταμ”
http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_of_amsterdam/treaty_of_amsterdam_el.pdf

στόχους και τις τακτικές που έπρεπε να ακολουθήσει για να καταφέρει να διαμορφώσει μία ενιαία και αποτελεσματική πολιτική διαχείρισης και απορρόφησης της νόμιμης μετανάστευσης, ένα κοινό σύστημα ασύλου αλλά και αποτροπής της λαθρομετανάστευσης. Η ΕΕ εστίασε σε τριών ειδών μέτρα για να αμυνθεί από τις ροές της λαθρομετανάστευσης και να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Σε πρώτο επίπεδο, ως βασικό αποτρεπτικό μέσο, η ΕΕ επικεντρώθηκε στη σταδιακή ανάπτυξη ενός συστήματος αποτελεσματικής διαχείρισης και φύλαξης των εξωτερικών συνόρων. Ως αποτρεπτικό, αλλά και ως διαχειριστικό μέσο, τονίστηκε η συνεργασία με τρίτες χώρες για την διευκόλυνση του επαναπατρισμού και της επανεγκατάστασης των παράνομων μεταναστών, αλλά και για την λήψη πληροφοριών για τις κατευθυνόμενες προς την Ένωση μεταναστευτικές ροές. Τέλος, όσον αφορά την υποδοχή ατόμων που εισέρχονται παράνομα στην Ένωση και αιτούνται ασύλου, η ΕΕ έχει επιδιώξει να κατασκευάσει και να εφαρμόσει ένα δίκαιο, αλλά αυστηρό Ενιαίο Σύστημα Ασύλου.²²

– Ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων

Υπό την σκέπη της Συνθήκης του Άμστερνταμ, οι βασικές και αρχικές κατευθύνσεις της ευρωπαϊκής πολιτικής μετανάστευσης διαγράφηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Ταμπέρε το 1999, αναδεικνύοντας το πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης ως ένα διασυνοριακό κίνδυνο για τον οποίο ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων αποτελούσε βασικό μέσο αποτροπής. Ταυτόχρονα με τις κατευθύνσεις για την ανάγκη δημιουργίας σχέσεων συνεργασίας και ανάπτυξης με τρίτες χώρες για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και την παρεμπόδιση της λαθρομετανάστευσης αλλά και την εντατικοποίηση των εργασιών για την μόρφωση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, σε πρακτικό επίπεδο οι αρχηγοί των κρατών-μελών της ΕΕ συνέκλιναν στην ανάγκη αύξησης της συνεργασίας και των μέσων ελέγχου των εξωτερικών συνόρων. Στα αποτελέσματα του Συμβουλίου του Ταμπέρε η Ένωση επισήμανε “..την ανάγκη για συνεχή έλεγχο των εξωτερικών συνόρων για να σταματήσει η παράνομη μετανάστευση και να καταπολεμηθούν αυτοί που την οργανώνουν...”²³. Συνεπώς, η Ένωση όριζε το πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης, κυρίως ως μία διασυνοριακή απειλή.²⁴ Αυτό καταδεικνύεται και στα συμπεράσματα του Συμβουλίου στο Laeken το 2001, υπό το φως της τρομοκρατικής επίθεσης της 11/9, στα οποία σημειώνεται πως “ Η καλύτερη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης θα βοηθήσει στη μάχη κατά της τρομοκρατίας, των δικτύων της παράνομης μετανάστευσης και στη διακίνηση ανθρώπων”²⁵. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης το 2003 επικεντρώθηκε στον θαλάσσιο συνοριακό έλεγχο και στην περαιτέρω ανάπτυξη τεχνολογικών συστημάτων για τον έλεγχο της μετανάστευσης όπως το Πληροφοριακό Σύστημα των καρτών visas, του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν SIS II και την ίδρυση του Δικτύου Υπευθύνων μετανάστευσης των κρατών-μελών. Ταυτόχρονα, τονίστηκε πως, εν όψει της ευρωπαϊκής διεύρυνσης που επέκειτο τότε, (σε δυο σειρές το τι διαφορετικό είχε αυτή η διεύρυνση και τι φοβούνταν τα κράτη-μέλη) ο συνοριακός έλεγχος των εξωτερικών συνόρων έπρεπε να εντατικοποιηθεί.²⁶ Οπότε, το πρωταρχικό μέτρο αντιμετώπισης στο οποίο η Ένωση επικεντρώθηκε ήταν ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων.

Πράγματι, η σταδιακή εντατικοποίηση των συστημάτων έλεγχου των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης και μάλιστα με μέτρα έκτακτα που συνεχώς αναπτύσσονται, αποδεικνύει το γεγονός ότι η ΕΕ προσπαθεί σταδιακά να δημιουργήσει έναν “τοιχο” προστασίας, που θα προλαμβάνει κινδύνους όπως η παράνομη μετανάστευση.²⁷ Οι πρώτες προσπάθειες της ΕΕ για το σχηματισμό ενός συστήματος ελέγχου των εξωτερικών συνόρων ήταν η ίδρυση της μεθοριακής φρουράς υπό τη σκέπη του

²² . COM(94) 23 final, 23. 02. 1994, pp. 27-31

²³ Ap, 2, TAMPERE EUROPEAN COUNCIL, PRESIDENCY CONCLUSIONS, 15 AND 16 OCTOBER 1999 http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

²⁴ Van Dijk D., “Is EU policy on Illegal migration securitised?”

²⁵ Ap. 42, PRESIDENCY CONCLUSIONS - Laeken, 14 and 15 December 2001 https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/68827.pdf

²⁶ Thessaloniki European Council, 19 and 20 June 2003, PRESIDENCY CONCLUSIONS, 20 juin 2003, D/03/3

²⁷ Léonard S., “EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices”, European Security **Volume 19, Issue 2**, 2010, pages 231-254

προγράμματος ODYSSEUS²⁸, αλλά και το πρόγραμμα ARGO που είχε σκοπό την υποστήριξη της συνεργασίας και της εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών και της συνεργασίας σε θέματα συνοριακών ελέγχων, θεωρήσεων και ασύλου μέσω χρηματοδότησης, έρευνας και ανταλλαγής προσωπικού.²⁹ Όμως, το βασικό μέσο συνοριακών ελέγχων είναι, από το 2004, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Frontex για τη διαχείριση και τον συντονισμό της συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Ο ρόλος της Frontex είναι υποβοηθητικός και επικουρικός, και σκοπεύει στη διευκόλυνση και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της φύλαξης των συνόρων, και στοχεύει στην υπηρεσιακή συνεργασία των κρατών-μελών για εφαρμογή ενός Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης με σκοπό τη σωστή επιτήρηση, έλεγχο και προστασίας των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.³⁰ Επιπλέον, παρέχει τεχνογνωσία, εκπαίδευση και ανάλυση των κινδύνων και συμβάλει επιχειρησιακά στη περίπτωση προβλήματος έκτακτης ανάγκης στα εξωτερικά σύνορα, όπως μία μαζική εισροή λαθρομεταναστών, μέσω των Ομάδων ταχείας επέμβασης που διαθέτει.³¹ Το 2013, η Frontex εγκαινίασε τη λειτουργία ενός νέου σώματος υπό την διεύθυνση της, τις Ευρωπαϊκές Ομάδες Συνοριοφυλακής (EBGT), οι οποίες αποτελούν σύνθεση των κρατικών συνοριακών φρουρών. Κύριος σκοπός τους είναι η ενίσχυση των κοινών επιχειρήσεων των συνόρων και η ανάλυση επιχειρήσεων ταχείας ανάγκης. Επίσης, την ίδια χρονιά δημιουργήθηκε μία νέα εργαλειοθήκη τεχνικού εξοπλισμού (TEP) για την υποστήριξη των επιχειρήσεων και την επικαιροποίηση των τεχνολογιών επιτήρησης.³² Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο της Frontex, έχουν αναπτυχθεί οι κοινές θαλάσσιες επιχειρήσεις «Τρίτων» και «Ποσειδών» που στοχεύουν στην υποστήριξη της φύλαξης των θαλάσσιων συνόρων αλλά και στη διάσωση μεταναστών που κινδυνεύουν στη θάλασσα της Μεσογείου.³³ Επομένως, η συνεχής εξέλιξη και ανάπτυξη των συστημάτων ελέγχου των εξωτερικών συνόρων φανερώνει πως η ΕΕ προσπαθεί να «οχυρωθεί» και να αποτρέψει την προσβολή από τυχόν απειλές ασφαλείας, όπως η παράνομη μετανάστευση.

Από τη μία ο τρόπος λειτουργίας της Frontex επισημαίνει το γεγονός ότι τα κράτη δεν είναι διατεθειμένα να παραχωρήσουν περαιτέρω δικαιώματα εθνικής κυριαρχίας σε ευρωπαϊκά όργανα και, από την άλλη, συνηγορούν στην εγκαθίδρυση «στρατιωτικών» μεθόδων αποτροπής της απειλής της λαθρομετανάστευσης. το πεδίο εργασίας της Frontex επικεντρώνεται μόνο στον συντονισμό της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων. Η ευθύνη της φύλαξης των εξωτερικών συνόρων επαφίεται αποκλειστικά στις εθνικές υπηρεσίες συνοριοφυλακής, στις οποίες η Frontex δεν μπορεί να παρέμβει παρά μόνο έπειτα από αίτημα του κράτους μέλους και σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.³⁴ Με άλλα λόγια, ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων παρέμεινε θεσμικά μια δικαιοδοσία των κρατών και όχι της Ένωσης. Δηλαδή η κοινοτικοποίηση των συνόρων αφορά μόνο τα εσωτερικά σύνορα στο πλαίσιο του Χώρου Σένγκεν και όχι τα εξωτερικά σύνορα στα οποία υπερισχύει η εθνική κυριαρχία των κρατών και όχι το κοινοτικό πλαίσιο.³⁵ Επιπλέον, η Frontex έχει δεχθεί εκτεταμένη κριτική για την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από Μη κυβερνητικούς Οργανισμούς και ομάδες ακτιβιστών υποστήριξης των δικαιωμάτων των μεταναστών. Δεδομένου του ότι η παράνομη μετανάστευση θεωρείται από την ΕΕ ως μία απειλή ασφαλείας, η Frontex έχει κατηγορηθεί ότι χρησιμοποιεί «πολεμικές» μεθόδους, όπως η κατάσχεση τροφίμων και

²⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, "Για μια κοινή πολιτική κατά της παράνομης μετανάστευσης", COM(2001) 672

²⁹ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουνίου 2002 για τη θέσπιση προγράμματος δράσης για τη διοικητική συνεργασία στους τομείς των εξωτερικών συνόρων, των θεωρήσεων, του ασύλου και της μετανάστευσης (πρόγραμμα ARGO), Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 161/11 19.6.2002

³⁰ αρ. 1.2, Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 2007/2004 του Συμβουλίου της 26/10/2004 σχετικά με την σύσταση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

³¹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 863/2007 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Ιουλίου 2007 για τη θέσπιση μηχανισμού σύστασης ομάδων ταχείας επέμβασης στα σύνορα και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου όσον αφορά τον εν λόγω μηχανισμό και για τη ρύθμιση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προσκεκλημένων υπαλλήλων, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 31.7.2007 L 199/30

³² Annual Information on the Commitments of the Member States to the European Border Guard Teams and the Technical Equipment Pool, Report 2014, Frontex

³³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση*, COM(2015) 240 final

³⁴ Carrera S., "The Eu Border Management Strategy," CEPS Working Document No. 261/March 2007

³⁵ Tervo, Henna, Kamrul Hossain, and AdamStepien (2009), "Illegal Immigration by Sea as a Challenge to the Maritime Border Security of the European Union with a Special Focus on Maritime Surveillance Systems", in: T. Koivurova et al. (eds) Understanding and Strengthening European Union-Canada Relations in Law of the Sea and Ocean Governance, University of Lapland, Rovaniemi

καύσιμων³⁶, για να αποτρέψει την πρόσβαση των παράνομων μεταναστών σε χώρες της ΕΕ. Πράγματι, η “στρατικοποίηση” των κοινών επιχειρήσεων φύλαξης συνόρων δεν επιτρέπει να ληφθούν υπόψη οι ανθρωπιστικές παράμετροι οι οποίοι συμβάλουν στην παράνομη μετανάστευση. Δηλαδή, το σύστημα δράσης της Frontex δεν μπορεί να αναγνωρίσει ποιοι από τους παράνομους μετανάστες είναι θύματα πολέμου ή καταπάτησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επομένως, είναι αιτούντες ασύλου.³⁷ Πρέπει δε να επισημανθεί πως, παρόλο που η Frontex έχει θεσπιστεί ως ένα απολιτικοποιημένο σώμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, έχει δεχθεί κριτική για τις πολιτικές επιρροές που δέχεται στον τρόπο λήψης αποφάσεων. Συγκεκριμένα, ο τρόπος λήψης αποφάσεων της υπηρεσίας επιτρέπει την πολιτική επιρροή λόγω της αυξημένης εξάρτησης της στην αποδοχή των περιπτώσεων έκτακτης ανάγκης όπως αυτές ορίζονται μεμονωμένα από κάποια κράτη μέλη έπειτα από πολιτικές διαδικασίες και όχι δράσεις ταυτοποίησης των εκάστοτε περιπτώσεων ανάγκης.³⁸

Με την ακατάπαυστη ανάπτυξη των συστημάτων συνοριακών ελέγχων αλλά και την επένδυση σε νέες τεχνολογίες που βοηθούν στον εντοπισμό λαθρομεταναστών και λαθρεμπόρων, η ΕΕ έχει εγκαθιδρύσει μία αποτρεπτική στρατηγική με σκοπό να αμυνθεί.³⁹ Έτσι, οι δράσεις της Frontex υποστηρίζονται και από τα δίκτυα των Αξιοματικών Συνδέσμων Μετανάστευσης (ΑΣΜ), τα οποία αποτελούνται από αξιοματικούς των κρατών-μελών οι οποίοι μεταβαίνουν σε χώρες υποδοχής για να συμβάλλουν στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.⁴⁰ Το 1995 δημιουργήθηκε η Eurapol με σκοπό τη καταπολέμηση του εγκλήματος στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, στις οποίες την ιδρυτική σύμβαση περιλαμβάνεται η διάταξη επέμβασης της σε περιπτώσεις λαθρομετανάστευσης.⁴¹ Τον τελευταίο καιρό η Eurapol έχει συστήσει την κοινή επιχειρησιακή ομάδα “MARE” με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών για τα δίκτυα και τις οδούς λαθρομετανάστευσης δια θαλάσσης.⁴² Το 1998, ιδρύθηκε ο Οργανισμός FADO για την ηλεκτρονική καταγραφή και ενημέρωση των κρατών μελών για τα πλαστά έγγραφα που χρησιμοποιούνται και ενημέρωση για τις τεχνικές πλαστογράφησης.⁴³ Επίσης, το 2008, ιδρύθηκε το ευρωπαϊκό σύστημα επιτήρησης συνόρων, Eurosur. Το Eurosur συστάθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με σκοπό την αποτελεσματική επιτήρηση των συνόρων, την αποφυγή της παράνομης διέλευσης, τη πρόληψη του διασυνοριακού εγκλήματος αλλά και την αποτροπή των ατυχημάτων των λαθρομεταναστών στη θάλασσα.⁴⁴ Θα πρέπει δε να σημειωθεί πως τα συστήματα ελέγχου και οι δράσεις της Ένωσης για την αποτελεσματικότερη επιτήρηση των συνόρων συνεχώς εξελίσσονται και επεκτείνονται με σκοπό να αντιμετωπισθούν οι νέες προκλήσεις κάθε εποχής.⁴⁵

– Πολιτική Ασύλου

Η ΕΕ έχει προχωρήσει στη σταδιακή ανάπτυξη ενός Κοινού Συστήματος Ασύλου που, όμως, χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη πολυπλοκότητα και, σε πολλές περιπτώσεις αναποτελεσματικότητα, γεγονός που σε ένα βαθμό αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για τους πρόσφυγες.⁴⁶ Η διαμόρφωση της

³⁶ Vella M., *FRONTEx: OUT OF CONTROL?*, 20/7/ 2008, Malta Today <http://archive.maltatoday.com.mt/2008/07/20/n6.html>

³⁷ Léonard S. (2010) *EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices*, European Security, 19:2, 231-254

³⁸ Carrera S., “*The Eu Border Management Strategy*,” CEPS Working Document No. 261/March 2007

³⁹ Lindstrøm C., *European Union Policy on Asylum and Immigration. Addressing the Root Causes of Forced Migration: A Justice and Home Affairs Policy of Freedom, Security and Justice?* “

⁴⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 377/2004 του Συμβουλίου, της 19ης Φεβρουαρίου 2004, για τη δημιουργία δικτύου αξιοματικών συνδέσμων μετανάστευσης

⁴¹ Πράξη του Συμβουλίου, της 26ης Ιουλίου 1995, για την κατάρτιση σύμβασης για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Σύμβαση Ευρώπης) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:l14005b&from=EN>

⁴² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών (2015 - 2020) COM(2015) 285 final

⁴³ Joint Action 98/700/JHA of 3 December 1998 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union concerning the setting up of a European Image-Archiving System (FADO). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:l33075&from=EN>

⁴⁴ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS *Examining the creation of a European Border Surveillance System (EUROSUR)* COM(2008) 68 final

⁴⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση*, COM(2015) 240 final

⁴⁶ ECRE, *Sharing Responsibility for Refugee Protection in Europe: Dublin Reconsidered*, March 2008

πολιτικής ασύλου ξεκίνησε το 1999 στο Ταμπέρε, όταν για πρώτη φορά διατυπώθηκε η κοινή επιθυμία δημιουργίας ενός Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ)⁴⁷, ενώ για την χρηματοδότηση των απαραίτητων δράσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη για την υποδοχή τους δημιουργήθηκε το 2000 το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων.⁴⁸ Επίσης, το 2010 ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Στήριξης Ασύλου (EASO), η οποία υποβοηθά τη συνεργασία σε θέματα ασύλου και υποδοχής και μετεγκατάστασης, χωρίς να έχει σημαντικές αρμοδιότητες πρωτοβουλίας.⁴⁹ Το Κοινό Σύστημα Ασύλου στηρίζεται σε πέντε οδηγίες που αφορούν τις ελάχιστες συνθήκες υποδοχής, τους όρους για τη παροχή διεθνούς προστασίας ασύλου, το σύστημα Eurodac ταυτοποίησης δακτυλικών αποτυπωμάτων αναγνώρισης της ταυτότητας των αιτούντων άσυλο, τους κανόνες για τη διαδικασία αίτησης ασύλου και το κράτος, το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης.⁵⁰ Αν και φιλόδοξο, το σύστημα χαρακτηρίζεται από πολλά μειονεκτήματα που οδηγούν στην αναποτελεσματικότητα.⁵¹ Την ίδια στιγμή που η Ευρώπη έχει κατηγορηθεί για ανομοιομορφία και, σε πολλές περιπτώσεις, για μακρόχρονη αδικαιολόγητη κράτηση σε κέντρα που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις,⁵² η προβλεπόμενη από το ΚΕΣΑ εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών για τις κατάλληλες συνθήκες στα κέντρα διοικητικής κράτησης δεν έχει ολοκληρωθεί.⁵³ Αντιθέτως, τα κράτη χαρακτηρίζονται από απροθυμία εναρμόνισης των εθνικών πολιτικών και διαβίβασης κυριαρχιών στους υπερεθνικούς θεσμούς της ΕΕ.⁵⁴ Επιπλέον, οι διατάξεις του συστήματος προϋποθέτουν πως όλα τα κράτη διακατέχονται από το πνεύμα αλληλεγγύης και όχι από διαφορετικές πεποιθήσεις που οδηγούν μέχρι και στην πολιτική κράτησης προσφύγων, όπως έχει διαπιστωθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους πρόσφυγες.⁵⁵ Συνεπώς, αν και φιλόδοξο, το ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου χαρακτηρίζεται ως ατελέσφορο λόγω της απροθυμίας της εθνικής εναρμόνισης και συμπόρευσης με τις διατάξεις του, με αποτέλεσμα πολλές φορές να απομακρύνει τους πρόσφυγες αντί να τους υποδέχεται και να λειτουργεί ως αποτρεπτικό μέσο.⁵⁶

Το γεγονός της πολυπλοκότητας και της αποτρεπτικής διάστασης του ΚΕΣΑ καταδεικνύεται και σε ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία του, τη Σύμβαση του Δουβλίνου. Η ΕΕ προχώρησε όμως στην αντικατάσταση της πρωταρχικής Σύμβασης του Δουβλίνου με τον Κανονισμό 343/2003 του Συμβουλίου, γνωστό σήμερα ως Δουβλίνο II. Ο βασικός κανόνας που εγκαθιδρύει ο κανονισμός είναι ότι υπεύθυνο κράτος για την εξέταση του αιτήματος ασύλου τίθεται “το κράτος μέλος που διαδραμάτισε τον μεγαλύτερο ρόλο στην είσοδο ή διαμονή του αιτούντος στην ΕΕ”⁵⁷ Με αυτόν τον τρόπο, αποκλείεται η πιθανότητα πολλαπλών αιτήσεων που θα μπορούσε να εφαρμοστεί βάσει του πλαισίου του Σένγκεν.⁵⁸ Εντούτοις, το φαινόμενο των πολλαπλών αιτήσεων δεν έχει εξαλειφθεί.⁵⁹ Βάσει των στοιχείων του Eurodac, το ποσοστό των επαναλαμβανόμενων αιτήσεων έχει αυξηθεί σημαντικά και έφτανε τον 1 στους 5 το 2006. Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα, το οποίο η Επιτροπή τονίζει ότι είναι ενδεικτικό της αναποτελεσματικότητας του Συστήματος του Δουβλίνου, είναι η μη ολοκλήρωση των μεταφορών των αιτούντων ασύλου στη χώρα ταυτοποίησης, με κάποιες μεταφορές απλά να “εξαφανίζονται”⁶⁰ Είναι ευρέως αποδεκτό, ότι λόγω της βάσης κατασκευής του Κανονισμού,

⁴⁷ TAMPERE EUROPEAN COUNCIL, *PRESIDENCY CONCLUSIONS*

⁴⁸ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Σεπτεμβρίου 2000 για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Ταμείου για τους Πρόσφυγες (2000/596/EK)

⁴⁹ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 252/12

⁴⁹ Regulation EU No 439/2010 of the European Parliament and of the Council establishing a European Asylum Support Office, Official Journal of the European Union L 132/11

⁵⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου, Εσωτερικές Υποθέσεις, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_el.pdf

⁵¹ ECRE, *Sharing Responsibility for Refugee Protection in Europe: Dublin Reconsidered*, March 2008

⁵² Migreurop, *From European Migration and Asylum Policies to Camps for Foreigners*

http://www.noborder.org/files/040719eu_camps_map.pdf

⁵³ Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή στην ΕΕ της οδηγίας 2003/9/EK, (2008/2235(INI) (27 Ιαν. 2009)

⁵⁴ Givens E.T.” *Immigration and National Security: Comparing the US and Europe*”, *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations*

⁵⁵ ECRE *The Dublin regulation: ten recommendation for reform*, March 2007

⁵⁶ Lindström C., *European Union Policy on Asylum and Immigration. Addressing the Root Causes of Forced Migration: A Justice and Home Affairs Policy of Freedom, Security and Justice?* Social Policy & Administration, Vol 39, No 6, December 2005, pp. 587- 605

⁵⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου, Εσωτερικές Υποθέσεις, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_el.pdf

⁵⁸ Γιώτη Παπαδάκη Ο, “*Η Σταδιακή Διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Μεταναστευτικής Πολιτικής*”, Κείμενα Περιφερειακής Επιστήμης, Τομος III, Αρ.1, 2012 σελ. 11-25

⁵⁹ ECRE, *Sharing Responsibility for Refugee Protection in Europe: Dublin Reconsidered*, March 2008

⁶⁰ European Commission, *Commission Staff Working Paper Accompanying the Communication on the Evaluation of the Dublin System SEC(2007)742 Brussels 6 June 2007*,

το μεγαλύτερο βάρος διαχείρισης και ευθύνης των αιτήσεων ασύλου πέφτει στα κράτη της περιφέρειας στα ανατολικά και νότια εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης, στα οποία καταφεύγουν μετανάστες δια ξηράς ή δια θαλάσσης από χώρες της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής. Επί τούτου, στην ανάλυση της Επιτροπής όπου τα κράτη τίθενται σε σειρά αναλογικά με τις καθαρές μεταφορές σύμφωνα με το σύστημα του Δουβλίνου (εισερχόντων μείον των απερχόντων) σε σύγκριση με τον συνολικό αριθμό των αιτήσεων ασύλου το 2005, τα 13 κράτη που βρίσκονται στα σύνορα της Ένωσης καταλαμβάνουν τις 11 πρώτες θέσεις και τη θέση 13.⁶¹ Στις 26 Ιουνίου του 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο προώθησε τον Κανονισμό αριθ. 604/2013 με σκοπό την τροποποίηση του Κανονισμού του Δουβλίνου, γνωστό ως Δουβλίνο III. Το Δουβλίνο III προσφέρει περισσότερα νομικά μέσα στον αιτών ασύλου ώστε να κατανοήσει και να παρουσιάσει τα στοιχεία αλλά και να προσβάλλει την απόφαση των αρχών για το αποτέλεσμα της αίτησης του, αλλά και τη δημιουργία μηχανισμού διαχείρισης κρίσεων προσφυγικών πιέσεων. Παρόλα αυτά, τα κριτήρια που καθορίζουν το υπεύθυνο κράτος για την εξέταση και διαχείριση των αιτήσεων ασύλου δεν έχουν τροποποιηθεί. Η μόνη περίπτωση ο αιτών ασύλου να έχει τη δυνατότητα να μεταβεί σέ άλλο, από αυτό της πρώτης εισαγωγής, κράτος-μέλος είναι να υπάρχουν άτομα πρώτου οικογενειακού βαθμού ως μόνιμοι κάτοικοι σε αυτό το κράτος.⁶² Ως αποτέλεσμα, το Σύστημα του Δουβλίνου έχει καθιερωθεί ως ένα ιδιαιτέρως αμφιλεγόμενο πλαίσιο ασύλου, με την αναποτελεσματικότητά του να επισημαίνεται από την ίδια την Ένωση,⁶³ και το οποίο γίνεται ακόμη και εχθρικό για τους πρόσφυγες.

– Η συνεργασία με τρίτες χώρες

Η ανάπτυξη σχέσεων με τρίτες χώρες θεωρείται ως ένα αποτελεσματικό μέσο έλεγχου της μετανάστευσης και στοχεύει στη δημιουργία ζωνών ασφαλείας γύρω από την Ένωση, καθώς και στον έλεγχο των πηγών μετανάστευσης.⁶⁴ Το Πρόγραμμα της Χάγης του 2005, που ακολούθησε το Ταμπέρε, εισήγαγε μία πολύ σημαντική διάσταση της λαθρομετανάστευσης, αυτή της καταπολέμησης του προβλήματος με μέσα εξωτερικής πολιτικής. Η συνεργασία με τρίτες χώρες είναι από τα πιο σημαντικά αποτρεπτικά μέσα καθώς μέσα από την δημιουργία εταιρικών σχέσεων μπορεί να καταπολεμηθεί το πρόβλημα στη πηγή του. Έχοντας την ανάπτυξη με τρίτες χώρες ως βασική προτεραιότητα, το Πρόγραμμα έκανε λόγο για σύμπραξη με τις τρίτες χώρες για την διαχείριση των μεταναστευτικών ροών καθώς και για “...ένα στρατηγικό πλαίσιο για την εντατικοποίηση της συνεργασίας και του διαλόγου με τις γειτονικές χώρες, μεταξύ άλλων γύρω από τη λεκάνη της Μεσογείου, σχετικά με το άσυλο και τη μετανάστευση, και για τη δρομολόγηση νέων μέτρων.”⁶⁵ Έτσι, η ΕΕ εφαρμόζει συμφωνίες εκούσιας ή ακούσιας επιστροφής των λαθρομεταναστών στη χώρα προέλευσης. Με Απόφαση του Συμβουλίου έχει δημιουργηθεί ένα πλαίσιο διοργάνωσης κοινών πτήσεων για την απομάκρυνση των παράνομων μεταναστών, το οποίο χρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιστροφής.⁶⁶ Το 2008, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εξέδωσαν την Οδηγία 2008/115/ΕΚ, η οποία όριζε τους κανόνες που πρέπει να τηρούν τα κράτη μέλη για τη πρέπει επιστροφή των μεταναστών, η οποία πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και με σεβασμό στην αξιοπρέπεια του μετανάστη.⁶⁷ Μέχρι σήμερα η ΕΕ έχει συνάψει πολλαπλές συμφωνίες επιστροφής και συνεργασίας. Ανάμεσα τους είναι : το Χονγκ Κονγκ, η Σρι Λάνκα, η Αλβανία, η Ρωσία, η Ουκρανία, το Μαυροβούνιο, το Πακιστάν, η Σερβία, η Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν και η

⁶¹ ο.π.

⁶² ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιатύπωση)

⁶³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου*, Εσωτερικές Υποθέσεις, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014 http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_el.pdf

⁶⁴ Lindström C., *European Union Policy on Asylum and Immigration. Addressing the Root Causes of Forced Migration: A Justice and Home Affairs Policy of Freedom, Security and Justice?*

⁶⁵ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟ-ΣΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ,3.3.2005 EL Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 53/5

⁶⁶ Απόφαση 2004/573/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 περί διοργάνωσης κοινών πτήσεων για την απομάκρυνση από το έδαφος δύο ή περισσότερων κρατών μελών, υπηκόων τρίτων χωρών για τους οποίους έχουν εκδοθεί ατομικές αποφάσεις απομάκρυνσης.

⁶⁷ ΟΔΗΓΙΑ 2008/115/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 16ης Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 348/98

Τουρκία.⁶⁸ Η προσέγγιση των μεταναστευτικών ζητημάτων στην εξωτερική πολιτική πλέον γίνεται με βάση την συνεργασία με τις τρίτες χώρες, και όχι στην επιβολή κυρώσεων και απειλών επί της μη συμμόρφωσης με τους διεθνείς ή διμερείς κανόνες σε σχέση με την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών εκροών.⁶⁹ Επιπλέον, ένα από τα βασικά μέσα που χρησιμοποιεί η Ένωση για την εγκαθίδρυση των σχέσεων με τρίτες χώρες είναι η δημιουργία εταιρικών σχέσεων κινητικότητας οι οποίες στοχεύουν στον επιμερισμό των υποχρεώσεων διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών.⁷⁰ Εκτός, από τα προγράμματα ανάπτυξης προς τρίτες χώρες που στοχεύουν στην καταπολέμηση των πρωταρχικών αιτιών της μετανάστευσης, όπως η φτώχεια και η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ΕΕ έχει εφαρμόσει και ένα κάδρο περιφερειακών προγραμμάτων προστασίας, τα οποία εστιάζονται στην ανάπτυξη μέσων και ικανοτήτων για την ορθή και δίκαιη διαχείριση των προσφύγων και των μεταναστών, όπως το πρόγραμμα AENEAS⁷¹. Πρόσθετα, η ΕΕ έχει πραγματοποιήσει ένα σύστημα χρηματοδότησης επιλεγμένων περιοχών, οι οποίες συνήθως λειτουργούν ως χώρες μετάβασης ή προέλευσης, για να ενισχύσουν τους συνοριακούς ελέγχους σε ξηρά και θάλασσα.⁷² Συνεπώς, η ΕΕ έχει αναπτύξει βαθμιαίως ένα σχέδιο προώθησης της συνεργασίας με τρίτες χώρες με κύριο στόχο την απαλοιφή των αιτιών που προκαλούν τις μεταναστευτικές εκροές από αυτές τις χώρες αλλά και την καταπολέμηση του κινδύνου της επαναπρόωθησης των παράνομων μεταναστών.

– Λισαβόνα και Στοκχόλμη

Η Συνθήκη της Λισαβόνας και το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης έφεραν πολύ μικρές αλλαγές στον τρόπο αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης. Αντίθετα, παγίωσαν την ήδη θεμελιωμένη αποτρεπτική και αμυντική στρατηγική της Ένωσης έναντι του κινδύνου ασφαλείας της λαθρομετανάστευσης. Σε θεσμικό επίπεδο, η Συνθήκη της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ/ 2007), εισήγαγε για τα θέματα της μετανάστευσης που περιέλαβε στις εσωτερικές υποθέσεις, τη διαδικασία της συναπόφασης του Συμβουλίου με το Κοινοβούλιο (συνήθης νομοθετική διαδικασία). Παρόλα αυτά, επισημαίνεται πως προσωρινά και έκτακτα μέτρα για την αντιμετώπιση αιφνίδιων καταστάσεων εισροής υπηκόων τρίτων χωρών, εξουσιοδότηση λήψης αποφάσεων κατέχει μόνο το Συμβούλιο με απλή διαβούλευση του Κοινοβουλίου.⁷³ Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΕ, το 2009, προώθησε το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης, το οποίο, όμως, όσον αφορά την παράνομη μετανάστευση βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στα συμπεράσματα του Ταμπέρε και της Χάγης. Ως εκ τούτου, επισημάνθηκε η ανάγκη ενίσχυσης των συνοριακών ελέγχων μέσω της Frontex και του Eurosur. Στο ίδιο πλαίσιο, αποφασίστηκε η λειτουργία του συστήματος πληροφοριών του χώρου του Σένγκεν, SIS II, και η σταδιακή έναρξη του συστήματος πληροφοριών για τις θεωρήσεις VIS. Επιπλέον, υπογραμμίστηκε η ανάγκη για περαιτέρω εναρμόνιση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου και για προώθηση πιο στενής συνεργασίας με τρίτες χώρες που λειτουργούν ως σημεία προέλευσης ή διέλευσης.⁷⁴ Με άλλα λόγια, επαληθεύτηκε η αποτρεπτική πολιτική της ΕΕ, η οποία στοχεύει στην οχύρωση της έναντι της λαθρομετανάστευσης.

⁶⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Θεματολογικό Δελτίο Ενημέρωσης- Μετανάστευση, http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.3.html

⁶⁹ Frontex, Annual risk analysis 2015, Lindström C., *European Union Policy on Asylum and Immigration. Addressing the Root Causes of Forced Migration: A Justice and Home Affairs Policy of Freedom, Security and Justice?*, Social Policy & Administration, V 39, No. 6, December 2005, pp. 587–605

⁷⁰ European Commission, *Annual report on Immigration and asylum 2010* COM(2011) 291 final

⁷¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Ανακοίνωση για τη μετανάστευση*, COM(2011) 248 τελικό, Lindström C., *European Union Policy on Asylum and Immigration. Addressing the Root Causes of Forced Migration: A Justice and Home Affairs Policy of Freedom, Security and Justice?*

⁷² Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις προτεραιότητες πολιτικής για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης υπηκόων τρίτων χωρών, COM(2006) 402 τελικό

⁷³ Συνθήκη της Λισαβόνας, κεφ. 2, αρ. 62, παρ. 1, Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

⁷⁴ Πρόγραμμα της Στοκχόλμης-[Επίσημη Εφημερίδα C 115 της 4.5.2010]

3. Από την αποτροπή στην αναχαίτιση: Η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης με μέσα της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας

Το 2014 συντελέστηκε μια μεγάλη αλλαγή στην Ευρωπαϊκή πολιτική αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης. Η ΕΕ μετασχημάτισε τη στρατηγική της από αποτρεπτική σε στρατηγική αναχαίτισης της απειλής της λαθρομετανάστευσης. Έτσι, επέλεξε να μεταφέρει ένα μέρος της ατζέντας της μετανάστευσης από τον πυλώνα των εσωτερικών υποθέσεων σε αυτόν της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, η οποία εμπίπτει θεσμικά στην ΚΕΠΠΑ.⁷⁵ Με άλλα λόγια, επέλεξε να καταπολεμήσει το πρόβλημα της λαθρομετανάστευσης και της λαθρεμπορίας αναπτύσσοντας εκτάκτως τακτικές, που συνυπολογίζονται στην εξωτερική πολιτική ασφάλειας της Ένωσης, όπως η στρατιωτική ναυτική επιχείρηση EUNAVFOR MED.⁷⁶ Πράγματι, όταν υποστηρίζεται ότι ένα γεγονός απαιτεί επείγοντα μέτρα, τα οποία αναπτύσσονται εκτός των συνήθων πολιτικών και νομοθετικών διαδικασιών, το πρόβλημα αυτό έχει αναδειχθεί σε μέγιστη απειλή ασφαλείας.⁷⁷ Ως εκ τούτου, εν όψει των δραματικών γεγονότων και της απώλειας εκατοντάδων ζωών από το 2013 στη Μεσόγειο και ιδιαίτερα έπειτα από την κρίση στη Λιβύη, η ΕΕ προώθησε την αναδίπλωση μιας πιο επιθετικής στρατηγικής για να καταπολεμήσει ένα σημαντικό πρόβλημα, το οποίο πλέον είχε διττή διάσταση: αποτελούσε μία απειλή ασφαλείας, αλλά είχε πάρει πλέον και τη μορφή μιας εκτεταμένης ανθρωπιστικής κρίσης, δύο πεδία που συμπεριλαμβάνονται στους τομείς δράσης της ΚΠΑΑ.

Η χρήση των μέσων της Κοινής Πολιτικής Ασφαλείας για την πάταξη της λαθρεμπορίας ξεκίνησε το 2013, έπειτα από την κρίση στη Λιβύη, η οποία ήταν ένας από τους βασικούς παράγοντες της πυροδότησης ενός πρωτοφανούς κύματος λαθρομετανάστευσης και λαθρεμπορίου μέσω των θαλάσσιων οδών της Μεσογείου και αποτελεί μία σοβαρή απειλή στην εσωτερική ασφάλεια της Ένωσης.⁷⁸ Υπό το φως αυτών των εξελίξεων, η ΕΕ οδηγήθηκε στη λήψη έκτακτων μέτρων και, ειδικότερα, στη μόρφωση της Ειδικής Ομάδας Δράσης “Μεσόγειος” (Task Force Mediterranean), η οποία δημιουργήθηκε έπειτα από τον τραγικό θάνατο των 500 μεταναστών στις ακτές της Λαμπεντούσα. Η ιδιαιτερότητα της Ειδικής Ομάδας Δράσης έγκειται στο ότι αποτελεί μία σύνθεση διαφορετικών θεσμικών παραγόντων που ξεφεύγουν τα όρια των εσωτερικών υποθέσεων της Ένωσης. Για την ακρίβεια, στις επιχειρήσεις της συμμετέχουν κράτη-μέλη, οι σχετικές υπηρεσίες της ΕΕ (EASO, Frontex, FRA, EMSA and EUROPOL) και η Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης της ΕΕ (EEAS), καθώς και αποστολές συνδεδεμένων κρατών. Η Ειδική Ομάδα Δράσης “Μεσόγειος” προωθεί προγράμματα εταιρικών σχέσεων κινητικότητας, προστασίας και επανεγκατάστασης των προσφύγων, έκτακτης χρηματοδότησης κρατών-μελών που αντιμετωπίζουν έντονες μεταναστευτικές πιέσεις όπως η Ελλάδα, υποστηρίζει τις υπάρχουσες δράσεις περιπολίας της Frontex και της Europol και αναλαμβάνει συγκεκριμένα επιχειρησιακά σχέδια δράσεων για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της παράνομης μετανάστευσης. Με σκοπό την υποστήριξη της Ειδικής Ομάδας Δράσης, έχει εγκατασταθεί το Seahorse Mediterranean network, το οποίο είναι ένα σύστημα θαλάσσιας επικοινωνίας για τον εντοπισμό των λαθρομεταναστών, αλλά και η Ευρωπαϊκή Διεπιστημονική πλατφόρμα για την καταπολέμηση εγκληματικών απειλών (EMPACT) το οποίο αφορά την εγκατάσταση Συνδέσμων Αξιοματικών στη Τουρκία για να καταγράψουν και να παρεμποδίσουν τις πηγές της παράνομης μετανάστευσης.⁷⁹ Όμως, η Ειδική Ομάδα Δράσης ανέλαβε και μία ειδική Αποστολή Βοήθειας στη Λιβύη για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων (EUBAM Libya), η οποία εντάχθηκε στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφαλείας. Η αποστολή είχε ως στόχο την υποστήριξη των Λιβυκών αρχών στην διαχείριση και ασφάλεια των συνόρων μέσω μεταφοράς τεχνογνωσίας και αποτέλεσε το πρώτο βήμα μεταφοράς ενός μέρους της

⁷⁵ “Κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας”

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:ai0026&from=EL>

⁷⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση*, COM(2015) 240 final

⁷⁷ Léonard S., “EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices”, European Security Volume 19, Issue 2, 2010, pages 231-254

⁷⁸ Frontex, *Annual Risk Analysis 2015*, April 2015, Risk Analysis Unit, European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union

⁷⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής Προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, *Σχετικά με τις εργασίες της Ειδικής Ομάδας «Μεσόγειος»*, COM(2013) 869 final

ατζέντας της Ευρωπαϊκής πολιτικής μετανάστευσης στον τομέα της ΚΠΑΑ.⁸⁰

Το σχέδιο δράσης των 10 Σημείων που συνέταξε η Επιτροπή το 2015 και ειδικότερα η πρόταση για την αναδίπλωση της στρατιωτικής επιχείρησης στην Μεσόγειο για την καταστροφή των σκαφών των λαθρεμπόρων, απέδειξε πως οι δράσεις της Ειδικής Ομάδας Δράσης “Μεσόγειος” συνιστούσαν μόνο το πρώτο στάδιο μετάβασης των μέσων καταπολέμησης της λαθρομετανάστευσης από τις εσωτερικές υποθέσεις στον τομέα της ΚΠΑΑ. Το σχέδιο στρατηγικής για την εξάλειψη της λαθρομετανάστευσης περιελάμβανε την εντατικοποίηση πολλών από τις ήδη υπάρχουσες δράσεις της ΕΕ, όπως: την Επέκταση των Επιχειρήσεων Τρίτων και Ποσειδών στη Μεσόγειο σε χρηματοδοτικό, ανθρώπινο και γεωγραφικό επίπεδο υπό τις οδηγίες της Frontex, την στενή συνεργασία της Europol, της Frontex, της EASO και της EUROJUST για να εντοπίζουν τους λαθρεμπόρους και τις πηγές χρηματοδότησης τους, την ανάπτυξη των ομάδων της Υπηρεσίας Ασύλου EASO σε Ελλάδα και Ιταλία, την σύσταση συνδέσμων αξιωματικών σε τρίτες χώρες για την πληροφόρηση για τις μεταναστευτικές ροές και τη σύνδεση με τρίτες χώρες συνοριακά της Λιβύης, με τη βοήθεια της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, με σκοπό την ανακοπή των οδών που χρησιμοποιούν οι λαθρέμποροι. Εντούτοις, η πιο αξιοσημείωτη είναι η πρόταση για την αναδίπλωση ενός προγράμματος από την EUNAFOR, παρόμοιου της Επιχείρησης Αταλάντα, με σκοπό τον εντοπισμό και την καταστροφή των σκαφών που χρησιμοποιούνται από τους λαθρεμπόρους.⁸¹ Κατ’ ακολουθίαν, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Απρίλιο του 2015 ανέφερε πως “ αποφασίσαμε να ενισχύσουμε την παρουσία μας στη θάλασσα, να πολεμήσουμε τους λαθρέμπορους, να αποτρέψουμε τη παράνομη μετανάστευση και να ενισχύσουμε την αλληλεγγύη και την υπευθυνότητα. Δεδομένου του ότι η αστάθεια στη Λιβύη δημιουργεί ένα ιδανικό περιβάλλον για τις εγκληματικές ενέργειες των λαθρεμπόρων,⁸² το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε όλες τις προτεινόμενες ενέργειες της Επιτροπής και κάλεσε τον Υπατο Εκπρόσωπο της ΚΕΠΠΑ να ξεκινήσει άμεσα προετοιμασία για επικείμενη στρατιωτική ναυτική επιχείρηση στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας.⁸³

Δεδομένου του ότι το Συμβούλιο είχε εντοπίσει πως “ ...η αστάθεια στη Λιβύη συνιστά άμεση απειλή για την ΕΕ, μέσω της τρομοκρατίας, της αυξημένης παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας παράνομων εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένων των όπλων”⁸⁴, αποφάσισε να πάρει έκτακτα μέτρα για την αναχαίτιση της απειλής ασφαλείας, αλλά και της ανθρωπιστικής κρίσης, εκτός των συνήθων μέσων αντιμετώπισης. Έτσι, τον Μάιο του 2015, με την Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/778 το Συμβούλιο προώθησε την πρωτοβουλία στρατιωτικής επέμβασης του σώματος Ναυτικής Δύναμης της ΕΕ, EUNAV στη Μεσόγειο. Σκοπός της απόφασης ήταν η δέσμευση της Ένωσης να σταματήσει τις συνεχιζόμενες τραγωδίες στις θάλασσες της Μεσογείου, αλλά και η “ εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των διακινητών στη Νότια Κεντρική Μεσόγειο”, μέσω της ενίσχυσης της θαλάσσιας παρουσίας της ΕΕ. Ζήτησε, λοιπόν, από τον Υπατο Εκπρόσωπο της ΚΕΠΠΑ να προετοιμάσει μια ναυτική στρατιωτική επιχείρηση, υπό τη σκέπη της ΚΠΠΑ. Το Συμβούλιο αναφέρει ότι στηρίζει νομικά την επιχείρηση στο διεθνές δίκαιο, στο δίκαιο των Ηνωμένων Εθνών για την παράνομη διακίνηση ανθρώπων, στο Δίκαιο της Θάλασσας, στη Διεθνή Σύμβαση του 1979 για τη ναυτική έρευνα και διάσωση (SAR), στη Διεθνή Σύμβαση του 1974 για την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα (SOLAS), στις οποίες εγκλείεται και η υποχρέωση διάσωσης ατόμων στη θάλασσα και τίθεται ως υποχρέωση και των σκαφών της EUNAVFOR MED. Ταυτόχρονα με την ανθρωπιστική οπτική, προέτρεψε τα κράτη να απαγορεύουν και να λαμβάνουν μέτρα κατά υπόπτων για λαθρεμπορία σκαφών στην ανοιχτή θάλασσα ή τα χωρικά ύδατα.⁸⁵ Παρόλο που η απόφαση αναφέρεται γενικώς στην Μεσόγειο, η ΕΕ έχει εστιάσει αρχικά στα θαλάσσια σύνορα με τη Λιβύη. Ο λόγος είναι πως εκτιμάται ότι η Λιβύη καλύπτει το 80% της λαθρομετανάστευσης που

⁸⁰ EU Integrated Border Assistance Mission in Libya (EUBAM Libya) COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY, January 2015, EEAS, factsheet

⁸¹ Conseil conjoint des Ministres des affaires étrangères et de l'intérieur : plan d'action en dix points sur la migration, Luxembourg, 20 avril 2015

⁸² Special meeting of the European Council, 23 April 2015 – statement, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/04/23-special-euco-statement/>

⁸³ ο.π.

⁸⁴ PRESS RELEASE 3340th Council meeting Foreign Affairs Luxembourg 20 October 2014, 530 PR CO 52, παρ. 10, σελ. 12

⁸⁵ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2015/778 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 18ης Μαΐου 2015 για στρατιωτική επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Νότια Κεντρική Μεσόγειο (Eunavfor MED) Publications Office Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 19.5.2015

εισέρχεται στην Ευρώπη μέσω της κεντρικής θαλάσσιας οδού της Μεσογείου και καταλήγει στη Μάλτα ή στα Ιταλικά νησιά της Λαμπεντούσα και της Σικελίας.⁸⁶ Η κλιμάκωση των μέσων αντιμετώπισης της λαθρεμπορίας και τη λαθρομετανάστευσης καταδεικνύει την “αγανάκτησή του (Συμβουλίου) για την κατάσταση στη Μεσόγειο”⁸⁷ και την επιθυμία αποφασιστικής ανασχεσης των απειλών.

Πρέπει να τονισθεί ότι η Επιχείρηση στηρίζεται σε μία πλήρη στρατιωτική στρατηγική αναχαίτισης που στόχευε, συγκεκριμένα, στην “εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των δικτύων παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων στη Νότια Κεντρική Μεσόγειο (EUNAVFOR MED), η οποία επιτυγχάνεται καταβάλλοντας συστηματικές προσπάθειες για την αναγνώριση, κατάληψη και καταστροφή σκαφών και περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται ή υπάρχουν υπόνοιες ότι χρησιμοποιούνται από τους διακινητές ή τους λαθρεμπόρους”.⁸⁸ Ο τρόπος δράσης της ορίζεται από το Γενικό Πλαίσιο Διαχείρισης Κρίσεων του Συμβουλίου και περιλαμβάνει, σε πρώτη φάση, τον εντοπισμό των μεταναστευτικών οδών και δικτύων και τη συλλογή πληροφοριών για άτομα και δράσεις, συμπεριλαμβανομένων και των προσωπικών δεδομένων, και, σε δεύτερη φάση, “πραγματοποιεί επιβίβαση, έρευνα, κατάσχεση και εκτροπή”, ενώ σε τρίτη φάση “σύμφωνα με κάθε ισχύουσα απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών ή με τη συγκατάθεση του οικείου παράκτιου κράτους, λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα κατά σκαφών και συναφών περιουσιακών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένης της καταστροφής ή της αχρήστευσής τους, για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι χρησιμοποιούνται για διακίνηση ή εμπορία ανθρώπων στο έδαφος του κράτους αυτού.”⁸⁹ Ο πολιτικός έλεγχος ασκείται από το Συμβούλιο και τον ΥΕ ενώ η Επιτροπή Πολιτικής και Ασφαλείας κατέχει την ευθύνη της στρατηγικής καθοδήγησης έπειτα από σχετική εξουσιοδότηση του Συμβουλίου αλλά “Οι εξουσίες λήψης αποφάσεων όσον αφορά τους στόχους και τον τερματισμό της στρατιωτικής επιχείρησης της ΕΕ εξακολουθούν να ανήκουν στο Συμβούλιο.”⁹⁰

Αν και είναι ευρέως αποδεκτό πως η απειλητική και επιθετική στρατηγική είναι εκτός της “ηθικής” τροχιάς που συνήθως ακολουθεί,⁹¹ η ΕΕ εξέλιξε την στρατηγική κατά την παράνομη μετανάστευση προς μια πιο συγκρουσιακή τροχιά. Μεταφέροντας ένα σημαντικό μέρος της ατζέντας της για τη λαθρομετανάστευση από τις εσωτερικές υποθέσεις στο πεδίο της ΚΠΑΑ, προώθησε τακτικές αναχαίτισης, όπως η αναδίπλωση της EUNAVFOR Med, για να πολεμήσει ένα πρόβλημα το οποίο χαρακτηρίζεται από κινδύνους ασφαλείας αλλά και, όπως αποδείχθηκε τα τελευταία χρόνια, ανθρωπιστικής κρίσης.

⁸⁶ *EU plan for war on smugglers, Statewatch 20.4.2015*

<http://www.statewatch.org/news/2015/may/eu-med-military-op.pdf>

⁸⁷ Παρ. 2, ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2015/778 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 18ης Μαΐου 2015 για στρατιωτική επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Νότια Κεντρική Μεσόγειο (Eunavfor MED) Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 122/31, 19.5.2015

⁸⁸ Αρ.1, ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2015/778 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 18ης Μαΐου 2015 για στρατιωτική επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Νότια Κεντρική Μεσόγειο (Eunavfor MED) Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 122/31, 19.5.2015

⁸⁹ Αρ.2, ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2015/778 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ο.π.

⁹⁰ Αρ.6, ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2015/778 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ο.π.

⁹¹ Lindström C., *European Union Policy on Asylum and Immigration. Addressing the Root Causes of Forced Migration: A Justice and Home Affairs Policy of Freedom, Security and Justice? Social Policy & Administration*, Vol 39, No 6, December 2005, pp. 587- 605

4. Επίλογος και η προσφυγική κρίση του 2015

Η Ευρωπαϊκή πολιτική κατά της παράνομης μετανάστευσης επιδιώκει να οχυρώσει την Ένωση από αυτή την απειλή ασφαλείας αλλά και, συγχρόνως, από σύμφυτους κινδύνους όπως η λαθρεμπορία ανθρώπων το εμπόριο όπλων και η τρομοκρατία. Από τις απαρχές της διαμόρφωσής της, η ευρωπαϊκή στρατηγική χαρακτηριζόταν από αμυντικά και αποτρεπτικά μέσα που αποσκοπούσαν στην απόκρουση των μεταναστευτικών εισροών. Αυτό διαφαίνεται και στην τρέχουσα κρίση, στην οποία η ΕΕ, λόγω του πολέμου Συρία, καλείται να αντιμετωπίσει τη μεγαλύτερη μεταναστευτική εισροή από την εποχή του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Η ΕΕ αντέδρασε αμυντικά τριπλασιάζοντας την παρουσία της Frontex στα θαλάσσια σύνορα στη Μεσόγειο και των κεφαλαίων των Κοινών Επιχειρήσεων “Ποσειδών” και “Τρίτων”.⁹² Ένα καινούργιο μέτρο προστασίας είναι η δημιουργία των Ομάδων Υποστήριξης και Διαχείρισης της Μετανάστευσης, οι οποίες θα εγκατασταθούν σε σημεία ‘hotspot’ όπου η μεταναστευτική εισροή ξεπερνά τα όρια εθνικής διαχείρισης και θα αποτελούνται από προσωπικό των υπηρεσιών της Ένωσης (όπως η Frontex, η EASO και η Europol). Επιπλέον, η Επιτροπή τόνισε την ανάγκη δημιουργίας μιας μόνιμης ευρωπαϊκής συνοριακής φρουράς η οποία θα λειτουργεί σε μόνιμη βάση και θα διαφυλάσσει τα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης, ενώ, δικαιολόγησε τη πράξη αρκετών χωρών, ως μέτρο έκτακτης ανάγκης και προσωρινής διάρκειας, οι οποίες επανέφεραν τους ελέγχους στα εσωτερικά τους σύνορα αντίθετα των κανόνων του Σένγκεν.⁹³ Με αυτόν τον τρόπο, η Ευρώπη μετατρέπεται σε ένα πραγματικό “οχυρό”, εφαρμόζοντας μέτρα τα οποία αντιτίθενται στο ευρωπαϊκό κεκτημένο, που απειλείται από την μεταναστευτική ροή.

Τα ελαττώματα του Κοινού Συστήματος Ασύλου, το οποίο στηρίζεται στον Κανονισμό του Δουβλίνου, αποδείχθηκαν με την αδυναμία διαχείρισης της αυξημένης μεταναστευτικής ροής από τα κράτη πρώτης εισόδου, τα οποία στην παρούσα περίπτωση είναι η Ελλάδα και η Ιταλία. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι τα κράτη- μέλη δεν εφαρμόζουν πλήρως την ευρωπαϊκή νομοθεσία για το άσυλο, με την Ελλάδα να βρίσκεται στην κορυφή της λίστας των παραβιάσεων του Συστήματος του Δουβλίνου λόγω των ελλείψεων σε προσωπικό, υποδομές και κατάλληλου διοικητικού συστήματος.⁹⁴ Ταυτόχρονα, η ΕΕ παρέχει γενικά άσυλο κατά βάση σε πρόσφυγες από τη Συρία και το Ιράκ, ως τις χώρες που πλήττονται περισσότερο από τον πόλεμο, ενώ υψώνει τοίχους σε πρόσφυγες άλλης εθνικότητας. Η παροχή, όμως, ασύλου βάση εθνικότητας καταπατά τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁹⁵ Γι’ αυτό τον λόγο, η Επιτροπή σημείωσε την ανάγκη επανεξέτασης του Συστήματος του Δουβλίνου και τη διεξαγωγή “Ελέγχου Καταλληλότητας” έτσι ώστε να λειτουργεί με περισσότερο δίκαιες αρχές και να βοηθά αυτούς που πραγματικά έχουν ανάγκη. Η αναμενόμενη αναθεώρηση του Συστήματος του Δουβλίνου θα έχει ως “...σκοπό την επίτευξη δικαιότερης κατανομής των αιτούντων διεθνή προστασία στην Ευρώπη σε όλες τις περιστάσεις και όχι μόνο σε καταστάσεις κρίσης.”⁹⁶ Πρέπει δε να τονισθεί ότι η ΕΕ επιτρέπει την κράτηση των παράνομων μεταναστών ως μέτρο έσχατης ανάγκης.⁹⁷ Πρακτικά, όμως, αυτό καθίσταται ιδιαιτέρως δύσκολο και γι’ αυτό οι συνθήκες κράτησης χρησιμοποιείται εκτεταμένα από τα κράτη. Είναι, λοιπόν, αναγκαίο να βρεθεί ένα άλλο σύστημα ασύλου το οποίο θα είναι δικαιότερο προς τα κράτη-μέλη αλλά και φιλικότερο προς τους αιτούντες άσυλο οι οποίοι χρήζουν προστασίας.

Η ενδυνάμωση της συνεργασίας με τρίτες χώρες είναι ένα από τα βασικά εργαλεία της ΕΕ για τη διαχείριση της μετανάστευσης αλλά και την καταπολέμηση των αιτιών της. Σήμερα, είναι ιδιαίτερη προτεραιότητα της Ένωσης η ενδυνάμωση των αναπτυξιακών σχέσεων και συμφωνιών με τις

⁹² COM(2015) 490 final/2, COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL Managing the refugee crisis: immediate operational, budgetary and legal measures under the European Agenda on Migration

⁹³ ο.π.

⁹⁴ ο.π.

⁹⁵ Escritt T., Behrakis Y., *EU sounds alarm as internal barriers rise in refugee crisis*, Reuters, 25/11/2015

⁹⁶ Πρόταση - ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη θέσπιση μηχανισμού μετεγκατάστασης λόγω κρίσης και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, COM(2015) 450 final 2015/0208 (COD), σελ.4

⁹⁷ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την επιστροφή, COM(2015) 453 final

γειτονικές χώρες που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω της κρίσης στη Συρία, αλλά και η διπλωματική προσέγγιση της Συρίας ώστε να βρεθεί λύση για την κρίση.⁹⁸ Ιδιαίτερη διπλωματική πίεση ασκείται στην Τουρκία, με την οποία τον Νοέμβριο υπογράφηκε συμφωνία για τον συντονισμό των δράσεων για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης. Η Τουρκία θα λάβει περίπου 3 δις € για να καλύψει ανθρωπιστικές και αναπτυξιακές ανάγκες των προσφύγων και των κέντρων υποδοχής στη Τουρκία. Επιπλέον, η κρίση ανέδειξε και την ανεπάρκεια του συστήματος επιστροφής της ΕΕ. Γι' αυτό το λόγο η Επιτροπή εκπόνησε ένα νέο ειδικό Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Επιστροφής. Για την επιστροφή, η ΕΕ έχει συνάψει ήδη 17 συμφωνίες επανεισδοχής με τρίτες χώρες, ενώ κρίνεται αναγκαίο η αύξηση αυτών των συμφωνιών.⁹⁹ Όμως, και εδώ η στάση της ΕΕ αλλάζει με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικών Σχέσεων να προτρέπει να γίνει χρήση επιθετικής διπλωματίας προς τις γειτονικές χώρες και τους εταίρους για να ενισχύσουν τις προσπάθειες τους στην αντιμετώπιση της κρίσης.¹⁰⁰

Πράγματι, εν όψει της εκτεταμένης έξαρσης λαθρομετανάστευσης στη Μεσόγειο, η ΕΕ άλλαξε την πολιτική της σε περισσότερο επιθετική, χρησιμοποιώντας θεσμικά μέσα της ΚΕΠΠΑ, με σκοπό την άμεση αναχαίτιση της απειλής κατά της ασφάλειας των κρατών μελών. Η αλλαγή αυτή, που συνοδεύεται και από την μεταφορά των μέσων καταπολέμησης της λαθρομετανάστευσης στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, στόχευε, αφενός στην καταστροφή των σκαφών και των δικτύων των λαθρεμπόρων, και αφετέρου στην διάσωση των θυμάτων της λαθρομετανάστευσης. Η εντατικοποίηση της ναυτικής επιχείρησης EUNAVFOR MED σχεδόν διπλασιάστηκε, εμποδίζοντας επιθετικά τους λαθρεμπόρους παράνομων μεταναστών, χρησιμοποιώντας μέσα όπως η κατάσχεση των λέμβων και των καυσίμων.¹⁰¹ Τον Οκτώβριο η στρατιωτική επιχείρηση EUNAVFOR MED ολοκλήρωσε επιτυχώς το πρώτο στάδιο της επιτήρησης των λαθρεμπόρων και πέρασε στο δεύτερο, κατά το οποίο θα πραγματοποιεί στρατιωτική επιβίβαση, κατάσχεση και σύλληψη των παράνομων διακινητών λαθρομεταναστών.¹⁰²

Συνολικά, όπως επισημαίνει και η Επιτροπή, όλα αυτά τα βραχυχρόνια και επιθετικά μέτρα δεν είναι ικανά να λύσουν τα προβλήματα της ευρωπαϊκής πολιτικής μετανάστευσης, τα οποία αναδείχθηκαν ιδιαίτερος λόγω της παρούσας κρίσης. Σχεδόν αυταπόδεικτα, η ΕΕ ελείπεται ενός ολοκληρωμένου και ισχυρού μεταναστευτικού συστήματος. Όλα τα μέσα που χρησιμοποιεί η ΕΕ είναι άμεσα συνδεδεμένα και, συνεπώς, εάν κάτι δεν λειτουργεί σωστά τότε και τα υπόλοιπα θα έχουν πρόβλημα. Η έλλειψη αποτελεσματικότητας στους συνοριακούς ελέγχους και στη συνεργασία με τις γειτονικές χώρες δημιουργεί πίεση στο σύστημα ασύλου το οποίο βάλλεται, επίσης, από τις αδυναμίες στις τακτικές επιστροφής.¹⁰³ Συνεπώς, εάν η ΕΕ επιθυμεί πραγματικά να αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης της μετανάστευσης θα πρέπει να αναθεωρήσει τα μέσα που χρησιμοποιεί και να εφαρμόσει μία νέα στρατηγική η οποία θα στηρίζεται στις ευρωπαϊκές αρχές της δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης και δεν θα τις υποσκάπτει.

⁹⁸ COM(2015) 490 final/2

⁹⁹ COM(2015) 453 final

¹⁰⁰ COM(2015) 490 final/2

¹⁰¹ ο.π.

¹⁰² ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Διαχείριση της προσφυγικής κρίσης: η κατάσταση όσον αφορά την εφαρμογή των δράσεων προτεραιότητας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος δράσης για τη μετανάστευση, COM(2015) 510 final

¹⁰³ COM(2015) 450 final 2015/0208 (COD), σελ.4

5. Βιβλιογραφία

Γιώτη Παπαδάκη Ό, "Η Σταδιακή Διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Μεταναστευτικής Πολιτικής", Κείμενα Περιφερειακής Επιστήμης, Τομος III, Αρ.1, 2012 σελ. 11-25

Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων, "Πτυχές του Μεταναστευτικού Ζητήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση", Αθήνα, 2014

Μούσης Ν., "Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτική", Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, 2008

Bendel P., *Immigration Policy in the European Union: Still bringing up the walls for fortress Europe?* Migration Letters, Volume: 2, No: 1, pp. 21 – 32. April 2005

Carrera S., "The Eu Border Management Strategy," CEPS Working Document No. 261/March 2007

Düvell F., Vollmer B., "Improving EU and US Immigration Systems' Capacity for Responding to Global Challenges: Learning from experiences", Background paper, EU-US Immigration Systems 2011/01, European Security Challenges Centre on Migration, Policy and Society, University of Oxford

Givens E.T." *Immigration and National Security: Comparing the US and Europe*", The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations

ECRE, "Sharing Responsibility for Refugee Protection in Europe: Dublin Reconsidered", March 2008

ECRE 'The Dublin regulation: ten recommendation for reform', March 2007

Klaus J. Bade, "Legal and illegal immigration into Europe: experiences and challenges, *European Review*", Vol. 12, No. 3, 339–375 (2004) □ Academia Europaea, United Kingdom

Migreurop, "From European Migration and Asylum Policies to Camps for Foreigners"

http://www.noborder.org/files/040719eu_camps_map.pdf

Mathias Czaika, Hein de Haas, "The Effectiveness of Immigration Policies", *Population and Development Review* 39(3): 487–508, 2013 The Population Council, Inc.

Nomikos J. M.(2013): "Combating Illegal Immigration, Terrorism, and Organized Crime in Greece and Italy", *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 26:2, 288-303

Van Dijk D., "Is EU policy on Illegal migration securitised?", 3rd Pan-European Conference on EU Politics, Istanbul, 21-23 September 2006

Samers, M. (2004). "An emerging geopolitics of illegal immigration in the European Union." *European Journal of Migration and Law*(6): 27-45.

Schain M. A. "The State Strikes Back: Immigration Policy in the European Union, *The European Journal of International Law*" Vol. 20 no. 1 EJIL (2009), 93 – 109

Schuster, L. (2011). "Dublin II and Eurodac: examining the (un)intended(?) consequences."

Gender Place and Culture, 18(3), pp. 401-416.

Tervo, Henna, Kamrul Hossain, and AdamStepien_(2009), "Illegal Immigration by Sea as a Challenge to the Maritime Border Security of the European Union with a Special Focus on Maritime Surveillance Systems", in: T. Koivurova et al. (eds) *Understanding and Strengthening European Union-Canada Relations in Law of the Sea and Ocean Governance*, University of Lapland, Rovaniemi

Léonard S., "EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices", *European Security*, [Volume 19, Issue 2](#), 2010, pages 231-254

Lindstrøm C., *European Union Policy on Asylum and Immigration. Addressing the Root Causes of Forced Migration: A Justice and Home Affairs Policy of Freedom, Security and Justice?* “

Επίσημα έγγραφα και εκθέσεις:

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, "Για μια κοινή πολιτική κατά της παράνομης μετανάστευσης", COM(2001) 672

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση*, COM(2015) 240 final

Ανακοίνωση της Επιτροπής Προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, *Σχετικά με τις εργασίες της Ειδικής Ομάδας «Μεσόγειος»*, COM(2013) 869 final

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Ανακοίνωση για τη μετανάστευση*, COM(2011) 248 τελικό

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο *σχετικά με την πολιτική επιστροφής της ΕΕ*, COM(2014) 199 final

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών (2015 - 2020)* COM(2015) 285 final

Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις προτεραιότητες πολιτικής για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης υπηκόων τρίτων χωρών, COM(2006) 402 τελικό

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια*, COM(2015) 185 final

Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις προτεραιότητες πολιτικής για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης υπηκόων τρίτων χωρών, COM(2006) 402 τελικό

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών *Μία κοινή μεταναστευτική πολιτική για την Ευρώπη: Αρχές, ενέργειες και μέσα*, COM(2008) 359 τελικό

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών *Σχέδιο Πολιτικής για το Άσυλο*, COM(2008) 360 τελικό

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο *Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την επιστροφή*, COM(2015) 453 final

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο *Διαχείριση της προσφυγικής κρίσης: η κατάσταση όσον αφορά την εφαρμογή των δράσεων προτεραιότητας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος δράσης για τη μετανάστευση*, COM(2015) 510 final

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL AND THE EUROPEAN PARLIAMENT, *On Migration and Asylum Policy*, COM(94) 23 final, 23. 02. 1994pp. 27-31

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS *Examining the creation of a European Border Surveillance System (EUROSUR)* COM(2008) 68 final

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN

PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL

COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS, *Examining the creation of a European Border Surveillance System (EUROSUR)*, COM(2008) 68 final

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION *Annual report on Immigration and asylum 2010* COM(2011) 291 final

COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL Managing the refugee crisis: immediate operational, budgetary and legal measures under the European Agenda on Migration, COM(2015) 490 final/2

ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Νοεμβρίου 2002 για την ενίσχυση του ποινικούπλαισίου για την πρόληψη της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 328/1

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουνίου 2002 για τη θέσπιση προγράμματος δράσης για τη διοικητικήσυνεργασία στους τομείς των εξωτερικών συνόρων, των θεωρήσεων, του ασύλου και της μετανάστευσης (πρόγραμμα ARGO), Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 161/11 19.6.2002

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Σεπτεμβρίου 2000 για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Ταμείου για τους Πρόσφυγες (2000/596/EK) Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 252/12

ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2015/972 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 22ας Ιουνίου 2015 για την έναρξη της στρατιωτικής επιχείρησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Νότια Κεντρική Μεσόγειο (EUNAVFOR MED) Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 157/51

ΑΠΟΦΑΣΗ [2004/573/EK](#) του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 περί διοργάνωσης κοινών πτήσεων για την απομάκρυνση από το έδαφος δύο ή περισσότερων κρατών μελών, υπηκόων τρίτων χωρών για τους οποίους έχουν εκδοθεί ατομικές αποφάσεις απομάκρυνσης

(ΚΕΠΠΑ) 2015/778 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 18ης Μαΐου 2015 για στρατιωτική επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Νότια Κεντρική Μεσόγειο (Eunavfor MED) Publications Office Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 19.5.2015

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Σεπτεμβρίου 2000 για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Ταμείου για τους Πρόσφυγες (2000/596/EK) Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 6.10.2000

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 343/2003 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 18ης Φεβρουαρίου 2003 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 50/1

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ(ΕΚ) αρ. 2007/2004 του Συμβουλίου της 26/10/2004 σχετικά με την σύσταση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 377/2004 του Συμβουλίου, της 19ης Φεβρουαρίου 2004, για τη δημιουργία δικτύου αξιωματικών συνδέσμων μετανάστευση

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 863/2007 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Ιουλίου 2007 για τη θέσπιση μηχανισμού σύστασης ομάδων ταχείας επέμβασης στα σύνορα και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου όσον αφορά τον εν λόγω μηχανισμό και για τη ρύθμιση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προσκεκλημένων υπαλλήλων, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 31.7.2007 L 199/30

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1560/2003 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 2ας Σεπτεμβρίου 2003 για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 222/3

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 2725/2000 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή της σύμβασης του Λουβλίνου, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 316/1

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 863/2007 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Ιουλίου 2007 για τη θέσπιση μηχανισμού σύστασης ομάδων ταχείας επέμβασης στα σύνορα και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου όσον αφορά τον εν λόγω μηχανισμό και για τη ρύθμιση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προσκεκλημένων υπαλλήλων, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 31.7.2007

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 656/2014 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 15ης Μαΐου 2014 περί κανόνων επιτηρήσεως των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής συνεργασίας που συντονίζεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 189/93

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 514/2014 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 16ης Απριλίου 2014 σχετικά με τον καθορισμό γενικών διατάξεων όσον αφορά το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και το μέσο για τη χρηματοδοτική στήριξη της αστυνομικής συνεργασίας, της πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας και της διαχείρισης κρίσεων Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 20.5.2014

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 439/2010 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19ης Μαΐου 2010 για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 132/11

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιатύπωση), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόταση - ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη θέσπιση μηχανισμού μετεγκατάστασης λόγω κρίσης και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, COM(2015) 450 final 2015/0208 (COD), σελ.4

REGULATION EU No 439/2010 of the European Parliament and of the Council establishing a European Asylum Support Office, Official Journal of the European Union L 132/11

REGULATION (EC) No 343/2003 of 18 February 2003 establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an asylum application lodged in one of the Member States by a third-country national, Official Journal of the European Union L 50/1

REGULATION (EC) No 407/2002 of 28 February 2002 laying down certain rules to implement Regulation (EC) No 2725/2000 concerning the establishment of 'Eurodac' for the comparison of fingerprints for the effective application of the Dublin Convention, Official Journal of the European Communities L 62/1

REGULATION (EC) No 2725/2000 of 11 December 2000 concerning the establishment of 'Eurodac' for the comparison of fingerprints for the effective application of the Dublin Convention Official Journal of the European Communities L 316/1

ΟΔΗΓΙΑ 2008/115/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 16ης Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ L 348/98

ΟΔΗΓΙΑ 2004/83/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 29ης Απριλίου 2004 για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 30.9.2004

ΟΔΗΓΙΑ 2005/85/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 1ης Δεκεμβρίου 2005 *χετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα*, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 326/13

ΟΔΗΓΙΑ 2008/115/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 16ης Δεκεμβρίου 2008 *σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών*, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 24.12.2008

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ, ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟ-ΣΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ,3.3.2005 EL Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 53/5

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ, ΜΙΑ ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ ΕΥΡΩΠΗ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ (2010/C 115/01) Επίσημη Εφημερίδα C 115 της 4.5.2010

TAMPERE EUROPEAN COUNCIL, PRESIDENCY CONCLUSIONS, 15 AND 16 OCTOBER 1999 http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

Presidency conclusions - Laeken, 14 and 15 December 2001

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/68827.pdf

Thessaloniki European Council, 19 and 20 June 2003, Presidency conclusions, 20 juin 2003, D/03/3

Συνθήκη του Άμστερνταμ

http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_of_amsterdam/treaty_of_amsterdam_el.pdf

Συνθήκη της Λισαβόνας, Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συνθήκη Μάαστριχτ,

http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_on_european_union/treaty_on_european_union_el.pdf

Schengen Agreement

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:l33020&from=EN>

Πράξη του Συμβουλίου, της 26ης Ιουλίου 1995, για την κατάρτιση σύμβασης για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Σύμβαση Ευρωπαϊκή) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:l14005b&from=EN>

Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής για την εφαρμογή του προγράμματος της Χάγης για την ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 198/1

Joint Action 98/700/JHA of 3 December 1998 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union *concerning the setting up of a European Image-Archiving System* (FADO). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:l33075&from=EN>

COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT *Implementation of the Communication on the Work of the Task Force Mediterranean*, SWD(2014) 173 final

Commission Staff Working Paper, *Evaluation of the Dublin Convention*, SEC(2001) 756

European Commission, Commission Staff Working Paper *Accompanying the Communication on the Evaluation of the Dublin System* SEC(2007)742 Brussels 6 June 2007

PROPOSAL FOR A COMPREHENSIVE PLAN TO COMBAT ILLEGAL IMMIGRATION AND TRAFFICKING OF HUMAN BEINGS IN THE EUROPEAN UNION, (2002/C 142/02) Official Journal of the European Communities C 142/23

Frontex, *Annual Information on the Commitments of the Member States to the European Border Guard Teams and the Technical Equipment Pool*, Report 2014,

Frontex, *Annual Risk Analysis 2015*, April 2015, *Risk Analysis Unit*, European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union

Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή στην ΕΕ της οδηγίας 2003/9/ΕΚ, (2008/2235(INI) (27 Ιαν. 2009)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου, Εσωτερικές Υποθέσεις, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_el.pdf

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Θεματολογικό Δελτίο Ενημέρωσης- Μετανάστευση, http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.3.html

Προοδευτική εγκαθίδρυση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:a11000&from=EL>

EU Integrated Border Assistance Mission in Libya (EUBAM Libya) COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY, January 2015, EEAS, factsheet

Conseil conjoint des Ministres des affaires étrangères et de l'intérieur : plan d'action en dix points sur la migration, Luxembourg, 20 avril 2015

PRESS RELEASE 3340th Council meeting Foreign Affairs Luxembourg 20 October 2014, 530 PR CO 52,

Press Release, Council conclusions on Libya, *FOREIGN AFFAIRS Council meeting, Brussels, 18 November 2013*

Special meeting of the European Council, 23 April 2015 – statement, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/04/23-special-euco-statement/> EU Integrated Border Assistance Mission in Libya (EUBAM Libya) COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY, January 2015, EEAS, factsheet

Conseil conjoint des Ministres des affaires étrangères et de l'intérieur : plan d'action en dix points sur la migration, Luxembourg, 20 avril 2015

PRESS RELEASE 3340th Council meeting Foreign Affairs, Luxembourg 20 October 2014, 530 PR CO 52,

Press Release, Council conclusions on Libya, *FOREIGN AFFAIRS Council meeting, Brussels, 18 November 2013*

Special meeting of the European Council, 23 April 2015 – statement, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/04/23-special-euco-statement/>

Λημοσιογραφικά Άρθρα:

Escritt T., Behrakis Y., *EU sounds alarm as internal barriers rise in refugee crisis*, Reuters, 25/11/2015

<http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-idUSKBN0TE1RE20151125>

Popham P., *Refugee crisis: Europe reflects on year of refugees as number of arrivals reaches one million*, Independent

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/refugee-crisis-europe-reflects-on-the-year-of-refugees-as-number-of-arrivals-reaches-one-million-a6783696.html>

Vella M., *FRONTEx: OUT OF CONTROL?*, 20/7/ 2008, Malta Today

<http://archive.maltatoday.com.mt/2008/07/20/n6.html>